

HÜZÜN

Ayşe Kulin

Öykü Yazar Ayşe Kulin'in kendi yaşam öyküsünü anlattığı romanı; hayatının 1964 ve 1983 seneleri arasındaki bölümünü kapsar. Ayşe, daha özgür bir yaşama kavuşmak, ailesinin kız çocuğu olduğu için yaptığı baskıdan kurtulmak için genç yaşında evlenmiş ve yurt dışında tahsiline devam ettirmeyi tasarlamıştır. Ne var ki, evlilik hayatı istediği gibi ilerlememiş, ardarda iki çocuk sahibi olmuş, kocası Mehmet ile hayata dair fikir ayrılıkları belirginleşmiştir. Ayşe, yine de evliliğinin bitmeyeceğini düşünmüştür, fakat ihanet boşanma için tek çıkar yol haline gelmiştir.

Ayşe, çocuklarını alıp vatanına döner. Kafasında herkes gibi olağan bir ayrılma süreci vardır, pek küçük olan çocukların zaten velayetinin babaya verildiği görülmüş şey değildir, fakat eski kocası Mehmet ve ailesi oldukça varlıklı, güçlü ve amaçlarına ulaşmak için entrikadan çekinmeyen kimselerdir. Başlarda boşanmalarına taraftar olarak gözükmeyen kayıncıların bile suçun kendi oğlunda olduğunu bilmesine rağmen, bir duvar gibi Ayşe'nin karşısında olacaktır.

Ayşe, gururlu bir kadındır, rutin bir işi olmamasına rağmen kocasından nafaka adı altında bir para temin etmeye yanaşmaz, ancak çocukların masrafları için para almayı kabul eder. Kocasına istediği zaman çocuklarını görebileceğini söyler, dava süreçleri devam etmektedir. Bu esnada kendi hayatında hiç ummadığı bir gelişme meydana gelir, eski arkadaşı Eren Kemahlı ile yakınlaşırlar fakat, tekrar evlenmeden önceki aile baskıları gündeme gelir. Artık, dul ve iki çocuklu bir kadındır, istediği gibi gezmek, sosyal ortamlara katılmak hele de mütemadiyen bir erkekle görüşmek ailesinin tasvip edeceği bir durum değildir. Eren'den gelen ani bir evlenme teklifi ile Ayşe tekrar yuva kurmaya karar verir, ne var ki, Eren'in ailesi için Ayşe, çok ta istenilen bir gelin adayı değildir. Bu durum çiftin gizlice yurt dışında nikahlarını kıymalarıyla neticelenir.

Kocasını Eren, eski bir üst düzey bürokratin oğludur. Annesi de son derece varlıklı bir aileden gelmektedir. Ayşe ve Eren'in annesi Koko kısa süre içinde birbirlerini sevmeye başlarlar. Ayşe nihayetinde çok güzel bir hayata kavuşmuştur. Eren'in ailesinden kalma, seçkin bir köşke yerleşirler. Ancak, Yeniköy'deki köşk uzun yıllardır ciddi bir tadilat geçirmediği için son derece bakımsızdır. Çatı akmaktadır, kalorifer sistemi yoktur, uzun yıllar oturulmadığı için her yerde rutubet ve küf vardır. Ayşe, yeniden hamile kalmıştır. Çocuklarla burada nasıl rahat yaşayabileceklerini düşünmektedir. Ne var ki, tüm gösterişli yaşamlarına rağmen, tadilat yapacak paraları yoktur. Zaten Eren'de sürekli gezmek ve eğlence için parayı tüketmekte, zaruri ihtiyaçları seneye ertelemektedir. Bu sırada Ayşe işe girmekten başka şansının olmadığını farkına varmıştır ancak, yurtdışından döndüğünde tahsilini yarıda bırakmıştır. Hiçbir işte uzman değildir. Tercüme, sanat yönetmenliği ve yazarlık alanlarında kendini dener. Tesadüfen yaptığı her işte çalışkan kişiliğinden dolayı başarılı olur.

Mahkemeden aldığı bir yazıyla Ayşe'nin hayatı alt-üst olur. İlk kocası Mehmet ve ailesi çocuklarının velayetini istemektedir. Gerekçe olarak ta Ayşe'nin iffetsiz bir kadın olduğunu, çocuklarla ilgilenmediğini öne sürmektedir, küçük erkek çocuklarının olağan yaramazlıklarındaki küçük kazalar da, sanki annelerinin çocukları başı boş bıraktığı, başka erkeklerle yakınlaşırlarken çocuklarını görmediği şeklinde yansıtılmaktadır. Yazar, uzun süre mahkemelerle boğuşur, hiç tanımadığı şahitler kendilerini Ayşe ile bir zaman bir tanışıklıkları olduğunu, barlarda sabahladığını hatta Ayşe'nin striptiz yaptığını anlatmaktadır. Hakim ise hep Ayşe aleyhinde davranmaktadır. Çok sonra Ayşe, eski kocası tarafından hakime maddi yardımda bulunulduğunu öğrenir.

Ayşe, Eren ile evliliğinden ilk toplamda üçüncü çocuğunu kucağına alır. Hayat maddi açıdan zor ama velayet davalarının haricinde mutlu olarak ilerlemektedir. Ayşe aniden tekrar hamile olduğunu öğrenir.

En sonunda Ayşe velayet davasında dürüst yollarla ilelemekle çocuklarını alamayacağını fark eder. Bir yakını vasıtasıyla hakime tesir etmenin erkini de bulmuştur. Sonunda Ayşe üç küçük çocuğu ve aralarına yeni katılan dördüncü çocuğu Selim ile mutlu bir hayat yaşamaktadır.

Memleket için zorlu yıllardır, üstüste Türkiye iki köklü ihtialal yaşar, sokağa çıkma yasakları, ekonomik kısıtlamalar, yeni gelen cumhurbaşkanları, her seferinde değişen ekonomik ve siyasal vizyon değişiklikleri, sağ ve sol düşünceli gençlerin çatışmaları herkesi olduğu gibi yazar ve çevresini de adaptasyon süresinde denemektedir.

Ayşe hem maddi açıdan çocuklarını rahat ettirebilmek hem de evinin tadilatını yaptırabilmek için durmadan çalışır, kendi ihtiyaçlarını hiç düşünmez. O sıralarda ne üzerine yeni kıyafetler alır, ne de çok mecbur kalmazsa kuaföre gider. Ancak, kocası Eren hala evliliğin maddi ve manevi sorumluluğunu üstlenememiştir. Ayşe, zaman içinde bu duruma da alışır ta ki yeniden ihanete uğradığını anlayana kadar.

Ayşe ve kocası boşanmazlar, fakat Eren evlerinden ayrılır, bu sırada Eren'in askerlik sırasında eline geçen bir silah yüzünden başları derde girer. Eren yargı karşısına geçemeyince evdeki uşak gözaltına alınır, evleri mühürlenir.

Ayşe için hayatında yeni kırıcı darbe yine eski kocası Mehmet'ten gelir, Mehmet çocukların tahsillerine yurt dışında devam etmeleri için ısrar etmektedir, hatta bununla ilgili Ayşe'ye söz hakkı vermez. Ayşe, çaresizce çocuklarını gönderir.

Eren ile bir süre sonra resmi olarak ta ayrılır, artık köşkte oturamayacaktır. Ne Eren'in ne de Ayşe'nin maddi olanakları bu evin bitmek tükenmek bilmeyen masraflarına yetişmemektedir. Ayşe kendine yeni bir ev bulur ve taşınır. Hayatına ve yeni düzene, çokça çalışmaya, kendini ihmal etmeye alışmıştır artık fakat Mehmet'in yine onur kırıcı bir ithamı vardır. Bu kez de küçük oğulları Selim'in kendinden olmadığını ileri sürmektedir, bu durum çok sonraları yapılan bir genetik tahlille Ayşe'nin haklılığını ispatlayacaktır.

Çok çalışmasının neticelerini artık yazar almaktadır. Maddi açıdan çok refah olmasa da istikrarlı bir düzene alışmıştır. Çocuklarını sadece yaz tatillerinde görmeyi de kanıksamıştır, ne var ki o sırada Ayşe hayatının bir dönemini tamamen bitiren büyük bir acıyı yaşar, çok sevdiği ve düşkün olduğu babasını kaybeder.

Tema

Alışkanlıklar Hayat olanca hızıyla devam ederken kişiler var olan tüm değişimlere ayak uydurmak mecburiyetinde kalırlar.

Mücadele Tüm olumsuz koşullara rağmen mücadele etmek, hayata bir yerinden tutunmak gerekir.

Aile Baskısı Korumayı baskı ile karıştıran aileler, çocuklarının ani kararlar almasına neden olur.

Kişiler

Ayşe Kulin Mutlu bir ailenin tek çocuğudur. Ailesi kendisinin yetişmesinde çok itina gösterse de, ebeveynlerin yaptığı fazlaca baskı, güçlü otorite, Ayşe'nin erken yaşta evlenmesine neden olmuştur. Ayşe, ilk evliliğinde yurt dışına yerleşir. Burada amacı bir taraftan da üniversiteye devam etmektir. Ancak, ihanet sebebiyle ilk evliliği hüsrarla sonuçlanır. Akabinde ülkesine döner, bu seferde çocukların velayeti ve kendisine atılan iftiralarla boğuşur. Eski bir tanıdığına aşık olur ve yeniden evlenir, ardarda iki oğlan çocuğuna daha sahip olur. Ne var ki, ikinci evliliğinde de mutlu olamaz, eşi Eren gezmeyi ve eğlenceyi, lüksü çok seven bir adamdır. Ayşe'nin evin olağan ihtiyaçlarını temin etmek için çok çalışmaktan başka bir çaresi yoktur. En nihayeinde eşinin kendisini aldatmasıyla bu evliliği de biter.

Mehmet Ayşe'nin ilk kocasıdır. Oldukça varlıklı ve güçlü bir aşleden gelmektedir. Çocukların velayetini almak ve annelerinden uzaklaştırmak için Ayşe'ye olmadık iftiralar atar. Çocuklar büyüdüklerinde ise onların eğitim masraflarını da karşılamaz. Çocuklarıyla bağlarını koparır.

Eren Ayşe'nin ikinci kocasıdır. Eski bir arkadaşlığın sürpriz bir aşka dönüşmesiyle aniden evlenirler. Eren varlıklı, bürokrat bir aileden gelmektedir fakat babasının emekli olmasının ardından ekonomik gelirleri düşer. Eren ise her daim müsrif yaşamaya alışmıştır. Evinin ekonomik sorumluluğunu üstlenmez, bencil davranır ardından Ayşe'ye ihanet eder ve boşanırlar.

Mete Ayşe'nin birinci çocuğudur. Mehmet ilk olarak Mete'yi yurt dışında okuması gerekçesiyle Ayşe'den uzaklaştırmak ister. Oldukça yaramaz, hareketli bir çocuk olduğu için başına mütemediyen kazalar gelir. İlk erkek çocuk olduğu için tüm kardeşlerini koruyup kollar, aralarında babalarının ayrı olması problem teşkil etmez.

Ali Ayşe'nin Mehmet'ten olan ikinci oğludur.

Kerim Ayşe'nin Eren'den olan üçüncü çocuğudur.

Selim Ayşe'nin ikinci eşi Eren'den olan dördüncü oğludur.

Sitare Ayşe'nin annesidir, kızına çok düşkün, fedakar, düşünceli bir annedir fakat çevrenin düşüncelerine sıklıkla itibar eder. Bu sebeple Ayşe'ye zaman zaman baskı yapar.

Muhittin Ayşe'nin babasıdır, emekli bir mühendistir, kızına çok düşkün olan, çalışkan, fedakar bir adamdır fakat O da karısı Sitare gibi kızının hayatına baskı kurar.

Anneanne Ayşe'nin büyükannesidir. Torununa çok düşkündür fakat kız ve damadı gibi Ayşe'ye çok baskı yapmaz. Aileye her daim maddi ve manevi açıdan yardım eder.

Koko Eren'in annesidir. Çocukluğu yurt dışında geçtiği için Türkçeyi Fransız aksanıyla konuşur. İlk başlarda kendi annesinin tesiriyle Ayşe'yi istememiştir, fakat sonraları geliniyle çok yakın olmuşlardır. Hatta Ayşe, Eren ile ayrıldığında dahi sık sık görüşürler. Ayşe'nin ilk evliliğinden olan çocuklarına da sevecen ve sıcak davranır.

Anneanne Eren'in anneannesidir. Ayşe'yi hiç istemez.

Musa Yeniköy'deki evin bekçisi.

Durmuş Ayşe'nin akrabaları tarafından büyütülen evin yardımcısı.

Tunca Yönder Ayşe'ye sanat yönetmenliğini öğreten, beraber çalıştıkları iş arkadaşı.

Abdi İpekçi Ayşe'nin arkadaşı, kitabın sonlarına doğru katledilir.

Yiğit Ayşe'nin sevgilisi.

ANA KARAKTERLER

Ayşe (Açık)

Karakter Oldukça erken yaşta özgür yaşamak düşüncesiyle evlenen Ayşe yurt dışına kocasıyla gider ve üniversite eğitimine başlar. Ancak, kocasının ihaneti sebebiyle boşanır ve iki çocuğuyla yurduna döner. İkinci evliliğini yapar, dul ve çocuklu bir kadın olmasından dolayı eşinin ailesi kendisini tasvip etmeyince, karakterinin sert taraflarını ön plana çıkarır. Evliliği süresince ve tüm hayatında kendisinden ziyade çevresini düşünen fedakar bir tabiatla davranır. Ne kadar zorluk çekse de hiç kimseden para almayı gururuna yediremez.

Aktiviteler Ayşe'nin hayatı devamlı mücadeleyle geçer. İlk olarak ilk eşinin açtığı "iffetsizlik" davası için uzun süre boyunca mahkemelerde boğuşur. Her duruşmaya gider. Sürekli dava ile alakalı çabalar. Ayrıca, para kazanması için mütemediyen çalışması gerekecektir. Sanat yönetmenliği zarfında, çalışmanın yeri ve saati yoktur, uzun süren çekimlerde sabahlar, çekimler ardından bazı sosyal cemiyetlerde bulunması gereklidir. Ayşe'nin çocukları yurt dışında yatılı okula gönderildikten sonra ise tüm çocuklarıyla tatillerini büyük oğullarının yanında planlar. Ayrıca ikinci eşi Eren, gezmeyi ve eğlenceyi çok seven bir adamdır. Eren'in organize ettiği ortamlarda bulunur. Tekne gezilerine, tatillere çıkarlar.

ÖRNEK ANILAR

Ailesine Bağlı/Dürüst Henüz flört ederlerken Eren mütemediyen Ayşe ile gezmeyi hatta yurtdışına seyahatlere gitmeyi istiyordu. Ancak, Ayşe bunları yapamayacağını farkındaydı. O, ailesine çok bağlı bir kadındı hatta kendi mutluluğu için bile olsa onları kırmak istemiyordu. "Bu ancak evimle ipleri koparmayı göze alırsam mümkün olur. Babamın karşısına dikilip, ben Eren'in arabasıyla Londra'ya

gidiyorum, dediğim an, yüzde doksan dokuz, yanıtı hayır olacak. Bana hayır dediğinde, sözünü dinlemezsem, babamla ilişkim kopar. Bunu göze alamam. Yalan da söyleyemem.”

Sert Yazları Yeniköy’e gelen Eren’in anneannesi, her fırsatta Ayşe’ye, O’nu istemediğini hatırlatıyor, kadına oldukça kötü davranıyordu. Bir yaz sonu anneanne gittiğinde Ayşe bu duruma karşı sert bir tavır takınarak kocasına “Önümüzdeki yaz büyükannenle aynı evi paylaşmayacağım...yaşlıdır, saygıda kusur etmeyeyim diye dişimi sıktım ama seneye onlar geldiği vakit biz otele çıkarız” diyerek sert tavrını ortaya koydu.

Kuruntulu Ayşe çevresine belli etmek istemesede boşanmış ve iki çocuklu bir kadın olarak daha önceden hiç evlenmemiş bir adamla nikahlanacak olmasından dolayı sıkıntı çekiyor ve kuruntulu davranıyordu. “Acaba, Eren, benim daha önce evlenmiş olmamdan rahatsızlık duyuyor muydu?

Gururlu Ayşe, ayrıldığı bir adamdan para alarak geçinmeyi, o para vasıtasıyla yaşamayı gururuna yediremiyordu. “İşte ben bu hasletlere haizken senin parana ihtiyacım yok! Gerekince koca da bulurum, iş de bulurum. Tek bir kuruş tazminat istemiyorum senden. Bu benim gururumu incitir. Zaten yeterince incittiniz ailece beni.”

Fedakar Ayşe artık para kazanmaya başlamıştı fakat kendisine para harcamakta çok zorlanıyordu. O, önceliği ailesi olan fedakar bir kadındı. “Çevirelerimden kazandığım parayı kendi keyfimce harcamak da mümkün olamıyordu. Burada bir yasak söz konusu değildi ama evin o kadar eksigi, gediği vardı ki, benim ihtiyaçlarıma sıra gelmiyordu. Eren’in istedikleri öncelikliydi ve pahalıydı.”

Özgürlüğüne Düşkün Ayşe’nin ailesinin Ayşe’yi korumak adına olan yoğun baskısı, özgürlüğüne düşkün karakteriyle uyuşmuyordu. Ayşe çareyi erken evlenmekte buldu. Seneler sonra Ayşe çocuklarına bu durumu izah ediyordu. “sen zannediyormusun ki benim senin yaşlarındayken hayatım değişti. Tonton bildiğin deden de hiçbir şeye izin vermezdi . Ben biraz da o yüzden genç yaşta evlendim...”

Eren (Açık)

Karakter Eren varlıklı bir ailenin oğludur. Evlenince kendi parasını kazanması ve ailesinin hayatını bu bütçeye göre organize etmesi gereklidir. Ancak, Eren müsrif ve bencil yaratılışından dolayı bunu asla beceremez. Her daim her şeyin en iyisini ister. Karakterindeki bu özellikler yüzünden karısıyla sık sık sürtüşmeye girer. Olumsuz özelliklerinin dışında Eren, Ayşe’nin ilk evliliğinden olan çocuklarına ve Ayşe’ye karşı her zaman korumacı ve sevecen olmuştur sadece evliliklerinin son yıllarında Eren’in bazı karakter özellikleri değişmiş, sinirli tabiatlı bir adam haline gelmiştir.

Aktiviteler

ÖRNEK ANILAR

Korumacı Eren’in annesi ve anneannesi Yeniköy’deki eski köşklere geliyorlardı. Özellikle anneanne torunu ile evlenmesinden memnun olmadığı Ayşe’ye karşı oldukça kötü davranışlar sergiliyordu. Ayşe, kocasına artık onlar geldiklerinde kendisinin çocuklarını alarak otele yerleşeceğini, evi kendilerine bırakacağını bildirdi. Eren, Ayşe ve çocuklara karşı son derece korumacı davrandı. “ ‘Burası bizim evimiz’ dedi Eren. ‘Büyükanem seni kabullenmediyse otele o çıkar.’ Kocamın beni o anda mutlu etmek için öyle söylediğini zannettmişim. Fakat Koko ve büyükanne, bir daha yazı geçirmek için Yeniköy’e gelmediler.”

Müsrif/Rahat Eren’in küçüklüğünden beri alışkın olduğu ekonomik açıdan rahat bir hayatı vardı. Evlendikten sonra da baba evindeki refahını sürdürmek, alışkanlıklarına aynen devam etmek istiyordu. Ne var ki, artık koşullar değişmişti. Köşkün ciddi masrafları vardı. Kazandıkları parayı ise Eren sadece kendi öncelikleri için kullanmayı istiyordu. “Kafasına hiçbir şey takmayan, bir Pollyanna karakteriyle evlendiğimi düşündüm pansiyona dönerken, ben para konusunda ne kadar hesaplı kitaplıysam, borçtan ödüm koparsa, kocam da aynı ölçüde hesapsız ve korkusuzdu.” Eren’in müsrif rutinleri ailenin alışkanlığı haline gelmişti. “Kayağa gitmek ve çatı tamiri, tek çatışma noktamız değildi şüphesiz. Eren’le önceliklerimiz her alanda farklıydı. Birçok yere borcumuz varken, çocuklarla benim pek çok ihtiyacımız beklerken, arabamızın illa ki Jaguar olması, hiç gerek yokken arabaların sık sık değiştirilmesi, deniz evimizin önündeyken, her bahar çocuklarla güney kıyılarına tatile gitmenin nerdeyse mecburiyet halini alması...”

Bencil Eren ailesinin ihtiyaçlarından önce kendi nefisini düşünen bencil karakterli bir adamdı. “şikayetçi olamamalıydım, hayat bana erkeklerin ne kadar bencil, benmerkezli, başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarsız olabileceklerini ğretmekteydi.”

Sevecen Eren’in olumlu, sevecen bir yapısı vardı. Ayşe’nin kuruntuların aksine Eren Ayşe’nin ilk evliliğinden olan çocukları Mete ve Ali’ye karşı her zaman sıcak ve sevecen oldu. Çocuklarda kesinlikle üvey baba izlenimini yaratmadı.

Sinirli Evliliklerinin son yıllarında sevecen, rahat karakterli Eren gitmiş, yerini huysuz ve sinirli Eren’e bırakmıştı. “Eren’in işleri iyi gitmiyordu. Ben kocamın giderek artan huysuzluğunu buna bağlıyor, hep alttan alıyordum. Eve bir barut fıçısı gibi döner olmuştu. Gelme saati yaklaştı mıydı, tüm ev halkı telaşa kapılıyorduk, az sonra içeri burnundan soluyan birinin girip, bir neden bulup, bağırıp çağıracağı için.”